

НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ

Предмет: Реферат о урађеној докторској дисертацији кандидата Весне Томић

Одлуком Наставно и научно-уметничког већа Факултета бр. од 01-754/2-5.1 године, именовани су чланови Комисије за преглед, оцену и одбрану докторске дисертације кандидата Весне Томић, под насловом:

КУЛТУРНИ И КРЕАТИВНИ КЛАСТЕРИ У ФУНКЦИЈИ УРБАНЕ ОБНОВЕ МАЛИХ ОПШТИНА, НА ПРИМЕРУ ОПШТИНЕ ГОЛУБАЦ

После прегледа достављене Дисертације и других пратећих материјала и разговора са Кандидатом, Комисија је сачинила следећи

РЕФЕРАТ

1. УВОД

1.1. Хронологија одобравања и израде дисертације

Школске 2009/2010. године кандидат је уписао докторске академске студије архитектуре научног карактера (научна област истраживања: архитектура и урбанизам, а ужа научна област истраживања: урбанизам).

На основу члана 98. Статута Архитектонског факултета у Београду („Службени билтен Факултета”, бр. 116/17 – пречишћен текст), а у вези са чланом 28. и чланом 29. Правилника о докторским академским студијама („Службени билтен Архитектонског факултета“, бр. 102/14) и Одлуком Већа докторских студија Архитектонског факултета у Београду од 29.01.2018. године, Наставно-научно веће Факултета је на седници одржаној дана 05.02.2018. године, донело одлуку број 01-231/2-5.4 којом је образована Комисија за оцену испуњености услова кандидата Весне Томић, дипл. инж. арх., и теме докторске дисертације, под насловом „Културни и креативни кластери у функцији урбане обнове малих општина, на примеру општине Голубац“, у саставу:

- др Александра Ђукић, ментор, ванредни професор Архитектонског факултета Универзитета у Београду,
- др Марија Маруна, члан Комисије ванредни професор Архитектонског факултета Универзитета у Београду,
- Дејан Филиповић, члан Комисије редовни професор Географског факултета Универзитета у Београду.

На основу члана 100. Статута Архитектонског факултета у Београду (“Сл. билтен АФ”, бр. 116/17 – пречишћен текст), и члана 32. и 33. Правилника о докторским студијама на Универзитету у Београду (“Службени гласник УБ”, бр. 191/16 – пречишћен текст) и сагласности Већа научних области грађевинско-урбанистичких наука Универзитета у Београду од 03. јула 2018. године, Наставно-научно веће Факултета је, на седници одржаној 17.09.2018. године, донело одлуку број 01-1984/2-10.2 да се Весни Томић, дипл. инж. арх., одобрава рад на теми докторске дисертације, под насловом „Културни и креативни кластери у функцији урбане обнове малих општина, на примеру општине Голубац“ и да се за ментора именује проф. др Александра Ђукић.

Одлукама бр. 03-10/375.2, од 17.09.2015., бр.03-22/22.2 од 28.09.2016. године и бр. 03-25/12.2 од 22.09.2017. године, на лични захтев Весне Томић, дипл. инж. арх., одобрен је захтев за мировање статуса рока за завршетак студија у периоду од 30.09.2015. до 30.09.2018. године, а због здравственог стања и немогућности обављања обавеза на факултету. Наставно научно веће Архитектонског факултета у Београду је на дан 25.06.2018. године, донело одлуку број 01-1277/2-6-24 да се кандидату Весни Томић, дипл. инж. арх. на лични захтев, због обимности истраживања одобри продужетак рока за израду рада на докторској дисертацији до 30.09.2019. године.

Марта 2019. године, завршену докторску дисертацију кандидат је, уз сагласност ментора, предао на Веће докторских студија. На основу члана 109. и члана 110. Статута Универзитета у Београду - Архитектонског факултета („Службени билтен Архитектонског факултета“ бр. 119/18 – пречишћен текст), члана 37. Правилника о докторским академским студијама („Службени билтен Архитектонског факултета”, бр. 102/14) и Одлуке Већа докторских студија Факултета од 08. априла 2019. године, Наставно и научно-уметничко веће Факултета је на седници одржаној дана 15. априла 2019. године, донело одлуку број 01-754/2-5.1 да се образује Комисија за оцену и одбрану докторске дисертације кандидата Весне Томић, дипл. инж. арх., под насловом „Културни и креативни кластери у функцији урбане обнове малих општина, на примеру општине Голубац“, у саставу:

- др Александра Ђукић, ментор, ванредни професор Архитектонског факултета Универзитета у Београду,
- др Марија Маруна, члан Комисије ванредни професор Архитектонског факултета Универзитета у Београду,
- Дејан Филиповић, члан Комисије редовни професор Географског факултета Универзитета у Београду.

1.2. Научна област дисертације

Докторска дисертација припада научној области *Архитектура и урбанизам* и ужој научној области *Урбанизам*, за које је Факултет матичан. Ментор предметне дисертације је др Александра Ђукић, ванредни професор Архитектонског факултета Универзитета у Београду.

Списак радова који квалификују проф. др Александру Ђукић за ментора докторске дисертације:

1. Александра Ђукић, Александра Ступар, Бранислав Антонић: The consequences of urban policies in socialist Yugoslavia on the transformation of historic centres: the case study of cities in Northern Serbia, у “Journal of Housing and the Built Environment“, 33(3), 2018, (стр. 555-573), DOI 10.1007/s10901-018-9612-7, Springer, Netherlands. Print ISSN1566-4910. Online ISSN1573-7772 (indexed in relevant scientific database of journals: Thomson Reuters, Web of Science, Web of Knowledge, Index Copernicus, Ebsco, etc.). (M22)
2. Бранислав Антонић, Александра Ђукић: The Phenomenon of Shrinking Illegal Suburbs In Serbia: Can The Concept Of Shrinking Cities Be Useful For Their Upgrading?, у

- „Habitat International“, Vo 75, (стр. 161-170), 2018. DOI: 10.1016/j.habitatint.2018.03.010. ELSEVIER, ISSN 0378-7788 (indexed in relevant scientific database of journals: Thomson Reuters, Web of Science, Web of Knowledge, Index Copernicus, Ebsco, etc.). (M21a)
3. Александра Ђукић, Јелена Ђекић, Милена Вукмировић, Петар Ђекић, Милена Динић-Бранковић: Thermal comfort of pedestrian spaces and the influence of pavement materials on warming up during summer, у „Energy and Building“, Vol 159,1 јануар 2018., (стр. 474-485) DOI: 0.1016/j.enbuild.2017.11.004, ELSEVIER, ISSN 0378-7788 (indexed in relevant scientific database of journals: Thomson Reuters, Web of Science, Web of Knowledge, Index Copernicus, Ebsco, etc.); Impact Factor: 2.465, 5-years Impact Factor 3.076, (ISI Journal Citation Reports 2014), <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0378778817314639> (M21a).
 4. Александра Ђукић, Бранислав Антонић, Тијана Вујичић: Urban Shinkage in a 'Shrinking' Serbia – the approach to a global phenomenon in a local context, у часопису “Geodetski Vestnik”, Vol. 61, No.4, 2017, стр. (614-629) (indexed in relevant scientific database of journals: Thomson Reuters, SSCI Social Science Citation Index, Social Scisearch SSci and Journal Citation Reports/Social Science Edition (JCR/SSE)). ISSN 0351-0271, UDK 711.4(497.11), DOI: 10.15292/geodetski-vestnik.2017.04.614-629. (M23)
 5. Александра Ђукић, Милена Вукмировић, Срђан Станковић: Principles of climate sensitive urban design analysis in identification of suitable urban design proposals. Case study: Central zone of Leskovac competition, у „Energy and Building“, Vol 115,1. март 2016., (стр. 23-35) DOI: 10.1016/j.enbuild.2015.03.057, ELSEVIER, ISSN 0378-7788 (indexed in relevant scientific database of journals: Thomson Reuters, Web of Science, Web of Knowledge, Index Copernicus, Ebsco, etc.); Impact Factor: 2.465, 5-years Impact Factor 3.076, (ISI Journal Citation Reports 2014) <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0378778815002753> (M21a).
 6. Тијана Вујичић, Александра Ђукић: Methodological Framework for Shrinking Cities, Case study research: Northwest region of Bosnia and Herzegovina, у часопису “ Geodetski Vestnik”, Vol. 59, No.3, 2015, стр. (520-537) (indexed in relevant scientific database of journals: Thomson Reuters, SSCI Social Science Citation Index, Social Scisearch SSci and Journal Citation Reports/Social Science Edition (JCR/SSE)). ISSN 0351-0271 UDK 528=863, (M23)
 7. Александра Ђукић, Милена Вукмировић. (2012). Creative cultural tourism as a function of competitiveness of cities. Technics Technologies Education Management -ТТЕМ, 7(1), 404-410. ISSN 1840-1503. (indexed in relevant scientific database of journals: Thomson Reuters, Web of Science, Web of Knowledge, Index Copernicus, Ebsco, etc.); Impact Factor: 0.356 (ISI Journal Citation Reports 2011). (M23).
 8. Александра Ђукић, Милена Вукмировић. (2012). Creative cultural tourism as a tool in regional development. Technics Technologies Education Management-ТТЕМ, 7(4), 1768-1778. ISSN 1840-1503. (indexed in relevant scientific database of journals: Thomson Reuters, Web of Science, Web of Knowledge, Index Copernicus, Ebsco, etc.); Impact Factor: 0.356 (ISI Journal Citation Reports 2011), (M23).
 9. Tomić V., Djukić A (2017). Creative city challenging concept “All for one-one for all”, Places and Technologies 2017, Keeping up with technologies in the context of urban and rural synergy, Book of Conference Proceedings, 295-303 (M33).

1.3. Биографски подаци о кандидату

Кандидат Весна Томић, дипл. инж. арх., рођен је 1964. године у Новом Саду, Србија. Основну и средњу школу завршава у Београду, као носилац Вукове дипломе. Дипломира на

Архитектонском факултету Београдског универзитета 1990. године. Дипломски рад са темом "Архитектонско урбанистичко решење стамбеног насеља Јакуб Кубуровић у Земуну" одбранила је са оценом 10. Просечна оцена на студијама је 8,62. Докторске академске студије научног карактера уписује школске 2009/2010. године на Архитектонском факултету Универзитета у Београду (основна област истраживања: архитектура и урбанизам, а ужа научна област истраживања: урбанизам). Током наредне три године полаже све испите предвиђене наставним планом, са 150 ESPB и просечном оценом 9,95. Наставно-научно веће Архитектонског факултета у Београду је, на седници одржаној, донело одлуку којом се одобрава рад на теми докторске дисертације под насловом „Културни и креативни кластери у функцији урбане обнове малих општина, на примеру општине Голубац“. За ментора је именована в.проф. др Александра Ђукић.

По завршетку студија Кандидат ради у Институту за архитектуру и урбанизам (1991-1992), на пословима израде стратешких и детаљних планова. Након тога се запошљава у Урбанистичком заводу Београда (1992- 2008), где је била ангажована на пословима израде стратешких планова, детаљних планова, студија и анализа. Следеће запослење је у ЈП Скијалишта Србије (2008-2019), где ради на пословима припреме и реализације пројеката изградње и уређења јавних скијалишта. Поред стручног рада у области урбанистичког планирања и реализације пројеката изградње и уређења простора, Кандидаткиња се бави и научним радом и аутор је више објављених стручних и научних радова, од којих се издвајају три која су блиска теми докторске дисертације: Поглавље у монографијама и тематским зборницима (M13) – Understanding Post-Socialist European Cities. Eds. M. Benko & K. Kissfazekas, „Chance for „Creative City“ turn in Belgrade“ (Tomić, V., 2019); Часопис међународног значаја верификован посебним одлукама (M24), Facta Universitatis, Series: Architecture and Civil Engineering: „Creative City: Challenging Concept“ (Tomić V., Đukić, A., 2018) и „The Creative Class – Truth or Urban Myth“ (Tomić, V., 2013).

2. ОПИС ДИСЕРТАЦИЈЕ

2.1. Садржај дисертације

Дисертација под насловом „Културни и креативни кластери у функцији урбане обнове малих општина, на примеру општине Голубац“ има укупно 310 страна. Основни текст дисертације је подељен у шест поглавља и броји 280 страна. У дисертацији је коришћено укупно 234 референци које су наведене након основног текста, од чега 44 референци које се односе на законе, подзаконске акте, стратегије и извештаје (које обухватају и статистичке прегледе, укупно 5), 18 планова (урбанистичких и просторних) и развојних докумената, 13 прописа, 4 референце које се односе на документацију институција и приручнике, 2 речника и појмовника и 32 јединице осталих извора, од којих 31 веб извора. На крају дисертације дат је попис 40 коришћених прилога (мапе, изводи из коришћене документације, фотографије, дијаграми, графикони и табеле). Испред основног текста дисертације налази се предговор, сажетак на српском и енглеском језику, изјава захвалности, детаљан садржај и попис скраћеница и ознака. У завршном делу дисертације налази се попис прилога, биографија аутора и пратеће изјаве.

САДРЖАЈ

Резиме

Summary

СКРАЋЕНИЦЕ И ОЗНАКЕ

УВОД

- a. Уводне напомене – предмет и проблем истраживања
- b. Циљеви и задаци истраживања

- c. Полазне хипотезе истраживања
 - d. Научне методе истраживања
 - e. Генерална структура докторске дисертације
 - f. Научна оправданост и очекивани резултати истраживања
 - g. Преглед досадашњих истраживања везаних за тему предложеног истраживања
1. ТЕОРИЈСКИ ОКВИР – ПОЈАМ И КОНЦЕПТ КУЛТУРНИХ И КРЕАТИВНИХ ПОЛИТИКА, УРБАНА ОБНОВА И МАЛЕ ОПШТИНЕ
 - 1.1. Одређење обележја културних и креативних политика
 - 1.1.1. Појам и концепт културних и креативних политика
 - 1.1.2. Културни и креативни кластери
 - 1.1.3. Културни и креативни туризам
 - 1.2. Критика концепта културних и креативних политика
 - 1.3. Типолошка класификација метода у културним и креативним политикама
 - 1.3.1. Основне типолошке класификације
 - 1.3.2. Специфичности метода у односу на величину насеља
 - 1.4. Основе урбане обнове
 - 1.4.1. Појам и циљеви урбане обнове
 - 1.4.2. Типолошка класификација метода у урбаној обнови
 2. ОПЕРАТИВНИ ОКВИР - УТВРЂИВАЊЕ КРИТЕРИЈУМА ЗА АНАЛИЗУ
 - 2.1. Упоредна анализа
 - 2.1.1. Културне, креативне политике, кластери, туризам, урбана обнова
 - 2.1.2. Ресурси културних, креативних политика и урбане обнове
 - 2.1.3. Методе и модели културних, креативних политика и урбане обнове
 - 2.2. Културне и креативне политике у стратешким и урбанистичким плановима у Србији
 - 2.3. Одабир и дефинисање критеријума
 3. ОПЕРАТИВНИ ОКВИР - МОДЕЛ УРБАНЕ ОБНОВЕ КУЛТУРНИМ И КРЕАТИВНИМ ПОЛИТИКАМА
 - 3.1. Модел урбане обнове
 - 3.1.1. Примена утврђених критеријума у формирању модела урбане обнове
 - 3.1.2. Дефинисање „нултог“ модела урбане обнове
 4. АНАЛИТИЧКИ ОКВИР - СТУДИЈА СЛУЧАЈА
 - 4.1. Разлози избора студије случаја
 - 4.1.1. Основна обележја општине Голубац
 - 4.1.2. Пројекти културних и креативних политика општине Голубац
 - 4.2. Анализа погодности примене културних и креативних политика општине Голубац
 - 4.2.1. Анализа ресурса креативних и културних политика
 - 4.2.2. Анализа погодности примене различитих метода и модела културних и креативних политика
 - 4.3. Анализа стратешких и урбанистичких планова на примеру општине Голубац
 - 4.3.1. Принципи и модели културних и креативних политика

- у стратешким плановима
4.3.2. Принципа и модели културних и креативних политика
у урбанистичким плановима
4.4. Примена и провера модела на примеру општине Голубац

5. ЗАКЉУЧЦИ И ПРЕПОРУКЕ ЗА ДАЉА ИСТРАЖИВАЊА

ИЗВОРИ И ЛИТЕРАТУРА

СПИСАК ПРИЛОГА

Биографија аутора

Изјава о ауторству

Изјава о истовестности штампане и електронске верзије докторског рада

Изјава о коришћењу

2.2. Кратак приказ појединачних поглавља

Истраживање се састоји из шест целина-поглавља: (1) Увод у истраживање; (2) теоријски оквир - појам и концепт културних и креативних политика, урбана обнова и мале општине; (3) оперативни оквир - утврђивање критеријума за анализу; (4) оперативни оквир - модел урбане обнове културним и креативним политикама; (5) аналитички оквир - студија случаја и (6) Закључак.

У уводном поглављу се излаже предмет и основне одреднице истраживања, описане у оквиру седам подналова, на основу који се даје сажет увид у цело истраживање. Уводни део дисертације садржи и обавезни део формулације система хипотеза и циљева истраживања, преглед методолошког оквира и одговарајућих техника истраживања, процену научне оправданости и очекиваних резултата истраживања.

Друго поглавље се односи на теоријску основу истраживања. Оно започиње анализом обележја културних и креативних политика, кроз анализу појма и концепта културних и креативних политика, културних и креативних кластера и културног и креативног туризма. Истраживање је обухватило и критички осврт у односу на приказане и анализирани концепте. Извршена је типолошка класификација метода у културним и креативним политикама, анализирани специфичности метода у односу на величину насеља и у последњем делу, приказане основе урбане обнове, појмови, циљеви и дефинисана типолошка класификација метода у урбаној обнови.

У трећем поглављу је спроведена упоредна анализа разматраних и утврђених одлика културних, креативних политика, културних и креативних кластера, туризма и урбане обнове. Рашчлањивањем, поређењем и систематизовањем битних елемената, издвојене су основне одлике – обележја, које ће бити полазиште даљих анализа и поступка дефинисање модела урбане обнове политикама културних и креативних кластера. У односу на уочену и истакнуту сложеност културних и креативних политика систематизоване су и описане основне групе њихових одлика. Овде је изложен систем просторног и урбанистичког планирања у Србији и спроведена анализа заступљености културних и креативних политика у Просторном плану Републике Србије.

У четвртном поглављу се приступило дефинисању модела урбане обнове, применом критеријума постављених у трећем поглављу. Дата је и кратка анализа могућих приступа у дефинисању модела урбане обнове заснованом на културним и креативним политикама и образложен усвојен приступ, који обухвата дефинисање оперативног алата којим се повезују обележја културних и креативних политика и урбане обнове. Постављено је и образложено пет корака у поступку дефинисања модела урбане обнове и у овом поглављу су спроведена и детаљно описана прва два корака, док се остала три корака спроводе у оквиру провере модела на примеру студије случаја.

У петом поглављу је спроведена анализа студије случаја и у уводном делу је образложен избор општине Голубац за предмет анализе. Основа примењених анализа у овом поглављу је примена критеријума дефинисаних у трећем поглављу. У првом кораку су приказана основна обележја општине, донети документи и пројекти од значаја за тему дисертације и дат је њихов хронолошки преглед, који је обухватио период 2004-2019. Други корак је обухватио анализу ресурса културних и креативних политика и погодности примене у односу на дефинисану типолошку класификацију метода, што представља основу провере друге хипотезе. Трећи корак обухвата обимну анализу стратешких и урбанистичких планова, значајних за општину Голубац, у оквиру које је дата и њихова упоредна анализа. У четвртном кораку је, на основу резултата претходних корака спроведених у овом поглављу, извршена провера модела урбане обнове на примеру студије случаја.

Последње, шесто поглавље представља закључна разматрања, која су обухватила кратак приказ и закључке другог, трећег, четвртог и петог поглавља и општи закључак истраживања, о научном и практичном доприносу и закључцима по уоченим битним питањима културних и креативних политика, њихове примене у урбаној обнови малих општина и њихове заступљености и примене у Србији. Описан је поступак и резултати провере постављених хипотеза и изнета су запажања о ограничењима истраживања. На крају су изведене смернице и препоруке за даља истраживања, којима се ова тема може додатно унапредити и надоградити.

3. ОЦЕНА ДИСЕРТАЦИЈЕ

3.1. Савременост и оригиналност

У докторској дисертацији кандидат Весна Томић је остварила значајан научни допринос у ужој научној области *урбанизам*.

Актуелност дисертације се огледа у разматрању културних и креативних политика, које су значајна тема последњих тридесетак година и које су прихваћене као незаобилазна основа урбо-економског развоја. Тема је значајна и актуелна и у односу на увођење ових политика у теоријска разматрања и праксу у Србији и у односу на улогу коју ове политике могу имати у развоју градова и насеља, посебно малих општина које су суочене са проблемима депопулације. У дисертацији су презентована главна сазнања и теоријске дискусије о појму и концепту културних и креативних политика, разматрана је њихова примена у односу на величину и ресурсе градова и насеља и повезане основе ових политика и урбане обнове у контексту решавања питања урбане обнове малих општина у Србији. Обрађена је тема урбане обнове мањих насеља применом културних и креативних политика, која још увек није довољно заступљена и за коју се може очекивати да добије на значају и актуелности. У закључном делу су дати елементи који упућују на могућности даљег развоја културних и креативних политика, у погледу постављања основа за мултидимензионални, мултисекторски приступ и прилагођавања ових политика локалним специфичностима.

Тежиште дисертације је усмерено на препознавање и дефинисање основних принципа и концепта културних и креативних политика, у циљу бољег разумевања њихове суштине, механизма и односа који се успостављају у њиховој реализацији. Из овога су проистекла два алата, која су применљива у процесу креирања политика, одлучивања, просторном и урбанистичком планирању, реализацији пројеката или у анализи сваке од наведених фаза. Ови алати су проистекли из сложености културних и креативних политика, на коју је у истраживању посебно указано, као део поступка анализе и дефинисања мањег броја скупова јасно описаних одлика, који су даље погодна основа за истраживање. Први алат представља скуп обележја културних и креативних политика, којим се оне могу целовито, на систематизован начин описати. Примена овог алата у анализи стратешких докумената,

просторних и урбанистичких планова, представља допринос у погледу научно заснованих сазнања о поимању и примени културних и креативних политика у Србији. Други алат, образац којим се кроз анализу предуслова и примене политика повезују модели културних и креативних политика и студија случаја, је значајан као синтеза теоријског разматрања у циљу прилагођавања политика локалним специфичностима, спроведена на начин да буде једноставно применљива у пракси.

Посматрано у целини, оригиналност и савременост истраживања је заснована на примени савремених научних теорија и алата за формулисање модела урбане обнове културним и креативним политикама. Овај модел представља резултат синтезе целог истраживања и има апстрактну и практичну димензију. Апстрактна димензија се огледа у вишедимензионалном, матричном посматрању обележја политика, што представља модел холистичког приступа, који одговара суштини културних и креативних политика. Практична димензија се огледа у аналитичко-синтетичком поступку дефинисања модела урбане обнове, којим се на систематизован и истовремено креативан начин могу посматрати и анализирати елементи урбане обнове културним и креативним политикама у сваком појединачном случају и бити основ за постављање нових истраживачких питања и повезивање чинилаца културних и креативних политика на нови начин.

Поред тога, важан допринос докторске дисертације је и теоријско разматрање културних и креативних политика у односу на њихову примену у Србији, обзиром да су оваква истраживања малобројна.

3.2. Осврт на референтну и коришћену литературу

Кандидаткиња је оквиру докторске дисертације користила обимну литературу и разноврсне примарне и секундарне изворе. Дисертација се позива на укупно 234 наслова који су наведени у попису референциране литературе и извора, од тога 47 књиге или поглавља из књига, 68 чланака у часописима, 7 излагања на конференцијама, 11 чланака доступних преко интернета, 1 презентација, 1 докторат, 199 референци које се односе на законе, подзаконске акте, планове, документа институција и 31 интернет извора. Укупно 117 референци сврстаних у литературу и изворе о предмету и проблему истраживања је објављено пре мање од 15 година, а 79 пре мање од 5 година. Већина референци је на енглеском језику, док су референце везане за студију случаја, општину Голубац, на српском језику. У дисертацији се налази укупно 40 илустрација, од којих је 18 оригиналан ауторов рад. Кандидаткиња је успешно издвојила кључне ауторитете у оквиру теме и избор библиографских јединица указује на познавање кључних теоријских расправа. Такође је показала да за аргументацију својих ставова користи изворе на одговарајући начин.

Као најзначајнији извори коришћени у истраживању издвајају се:

- Adorno T. & Rabinbach A. 1975. Culture Industry Reconsidered, *New German Critique*, No. 6, 12–19.
- Alipour, H. & Dizdarevic, L. (2007). A Conceptual Sustainability Approach to Tourism Planning and Development in Post-War Bosnia and Herzegovina (BiH), *Tourism and Hospitality Planning & Development*, 4(3), 211–230. <https://doi.org/10.1080/14790530701778202>.
- Burns, P. M. (2004). Tourism Planning: A Third Way? *Annals of Tourism Research*, Vol. 31, No. 1, 24–43.
- Della Longa R. (2011). Urban Models. In Della Longa R. (eds.), *Urban Models and Public-Private Partnership* (7–46). Springer, Berlin.
- Evans, G. (2009a). Creative Cities, Creative Spaces and Urban Policy. *Urban Studies* 46 (5-6), 1003- 1040.

- Đukić, A., Đokić, V. & Antonic B. (2018). Territorial Planning as a Creative Tool for the Upgrading of Cultural Tourism. In *Contemporary Challenges of Climate Change, Sustainable Tourism Consumption, and Destination Competitiveness*. Published online: 21 Aug 2018; 101–122.
- Evans, G. (2009b). From cultural quarters to creative clusters – creative spaces in the new city economy. Korišćeno 18. decembra 2009. godine na http://www.citiesinstitute.org/londonmet/fms/MRSite/Research/cities/079-cultural_quarters_and_urban_regeneration-090722-evans.pdf
- Evans, G., Shaw, P. (2004) The contribution of culture to regeneration in UK: a review of evidence. London: DCMS.
- Florida, R. (2012). *The Rise of the Creative Class-Revisited: 10th Anniversary Edition: Revised and Expanded 2nd Edition*. New York: Basic Books.
- Freestone R., Gibson C. (2006). The Cultural Dimension of Urban Planning Strategies, u Monclus Javier, Guardia Manuel (ur.). *Culture, Urbanism and Planning*, Ashgate Publishing, 2006, 21–42.
- Garcia, B. (2004). Cultural Policy and Urban, Regeneration in Western European, Cities: Lessons from Experience, Prospects for the Future. *Local Economy*, Vol. 19 (4), 312–326.
- Glaeser, E. (2004). Review of Richard Florida's *The Rise of the Creative Class*. Preuzeto 12.decembra 2009. godine sa http://www.economics.harvard.edu/faculty/glaeser/files/Review_Florida.pdf
- Kratke S. (2011). *The Creative Capital of Cities: Interactive Knowledge Creation and the Urbanization Economies of Innovation*. UK: A John Wiley & Sons, Ltd., Publication
- Landry, C. (2000/2008) *The Creative City: A Toolkit for Urban Innovators*. London: Comedia.
- Landry, C. (2006). *The Creative City, a toolkit for urban innovators*. London. Sterling, VA: Comedia, Earthscan, ch.5, 6
- Markusen, A. (2006). Urban Development and the Politics of Creative Class: Evidence from the Studz of Artists. *Environment and Planning A*, 38/ 10, 1921–1940. Preuzeto sa http://www.hhh.umn.edu/projects/prie/pdf/266_creativity_class_politics.pdf
- Markusen, A., Gadwa, A. (2010). Arts and Culture in Urban or Regional Planning: A Review and Research Agenda. *Journal of Planning Education and Research*, 29, 379 – 391.
- Mercer C. (2006). Cultural Planning for Urban Development and Creative Cities. Preuzeto sa http://www.culturalplanningoresund.net/PDF_activities/maj06/Shanghai_cultural_planning_paper.pdf
- Mommaas H. (2004). Cultural clusters and the Post-industrial City: Towards the Remapping of Urban Cultural Policy. *Urban Studies*. 41 (3). 507 – 532.
- Pratt, A. (2008). Cultural commodity chains, cultural clusters, or cultural production chains? *Growth and Change*. 39 (1). str. 95-103.
- Richards G. Wilson J. (2007a). The Creative Turn in Regeneration: Creative Spaces, Spectacles and Tourism in Cities. In Smith M. (ed.), *Tourism, culture and regeneration*, 12 – 25. Wallingford: CAB International.
- Richards, G. & Wilson, J. (2007b). Tourism development trajectories: from culture to creativity? In G. Richards, & J. Wilson (eds.). *Tourism, creativity and development*, 1-34. London: Routledge.
- Sacco, P. L. & Crociata, A. (2012). A Conceptual Regulatory Framework for the Design and Evaluation of Complex, Participative Cultural Planning Strategies. *International Journal of Urban and Regional Research*. 1–19. DOI 10.1111/j.1468-2427.2012.01159.x
- Smith, M. (2007). Towards a Cultural Planning Approach to Regeneration. In M. Smith (Ed.) *Tourism, Culture and Regeneration*, 1–11. Wallingford (UK) & Cambridge (MA): CABI.

- Vaništa Lazarević, E. (2003). *Obnova gradova u novom milenijumu. Beograd: Classic map studio.*
- Vickery, J. (2007). The Emergence of Culture-led Regeneration: A policy concept and its discontents. *Centre for Cultural Policy Studies University of Warwick, Research Papers No 9 Series*, O. Bennett & J. Ahearne (eds.). Preuzeto 24. januar 2018. godinena https://warwick.ac.uk/fac/arts/theatre_s/cp/research/publications/centrepubs/ccps.paper9.pdf
- Vujošević, M. (2010). Collapse of strategic thinking, research and governance in Serbia and possible role of the spatial plan of the Republic of Serbia (2010) in its renewal, *SPATIUM International Review* 23, Belgrade, 22–29.

3.3. Опис и адекватност примењених научних метода

У оквиру рада на докторској дисертацији кандидаткиња Весна Томић је применила више истраживачких метода у циљу провере заснованости постављених научних хипотеза. Коришћено је неколико основних и посебних научних метода истраживања које се примењују у области планирања и урбанизма. Општи научни метод дисертације је аналитичко-синтетички метод, а од основних метода примењени су метод логичке аргументације, метода анализе садржаја докумената, дедуктивна метода и метода студије случаја (case study).

У другом поглављу, теориском делу дисертације, основе истраживања су постављене применом методе научне анализе, односно критичке анализе садржаја примарних и секундарних извора. Како је у првом делу поглавља изложена сложеност културних и креативних политика, у циљу дефинисања њихових основних одлика, као елемената погоднијих за даље истраживање, примењене су методе парцијалне анализе: структурална и функционална, како би се стекло сазнање о саставу предмета, односно везама и међузависностима, сличностима и разликама културних, креативних политика и урбане обнове. У делу поглавља, где је успостављена типолошка класификација, примењена је метода класификације, која је заснована на претходно спроведеној анализи културних и креативних политика и урбане обнове.

У трећем и четвртном поглављу дисертације користи се више метода. У односу на резултате претходног поглавља, у трећем поглављу се примењеним аналитичко-синтетичким поступком издваја најужи скуп одлика културних и креативних политика. Даље су, у трећем поглављу, применом компаративне анализе разматране сличности и разлике културних и креативних политика, кластера, туризма и урбане обнове, како би се издвојиле заједничке одлике које су од значаја за предмет истраживања. Анализа културних и креативних политика у Србији је спроведена анализом садржаја примарних извора; анализиран је законодавни оквир система просторног и урбанистичког планирања и основни документ, Просторни план Републике Србије. Кроз ову анализу су циљано издвојени они елементи који су битни за реализацију културних и креативних политика. У четвртном поглављу су примењене методе синтезе, генерализације и логичке аргументације како би се скуп одлика културних и креативних политика повезао са урбаном обновом у форми модела. Наведене методе су примењене на начин да се овај однос може посматрати у оквиру модела теоријски (кроз дефинисање „нултог“ модела) и практично (применом претходно постављених алата код анализе стратешких докумената, просторних, урбанистичких планова и студије случаја) и да се на крају урбана обнова културним и креативним политикама прикаже кроз образац општег модела. Концепт примене научних метода у поступку дефинисања модела урбане обнове културним и креативним политикама, постављен као основа провере прве хипотезе, је осмишљен кроз неколико повезаних корака, који треба да обезбеде да се и поред примене методе генерализације, задржи увид у сложеност политика.

Основа петог поглавља, који се односи на истраживање општине Голубац, је утврђивање основних одлика општине и пројеката културних и креативних политика методом анализе

студије случаја. Даље су методом аналитичко-синтетичком и логичке аргументације повезане уочене одлике општине Голубац и у теоријском поглављу дефинисане методе и модели културних и креативних политика, у циљу провере друге хипотезе. Анализом садржаја докумената и на основу претходно постављеног алата, спроведена је анализа заступљености културних и креативних политика у стратешким, просторним и урбанистичким плановима и спроведен један од корака у дефинисању модела урбане обнове. Компаративном анализом су изведени закључци овог дела поглавља. Након тога је спроведен у целини поступак дефинисања модела урбане обнове, који је описано приказан, са компарацијом „нултог“ модела, модела који се заснива на националним стратегијама и просторним плановима и модел који се заснива на студији случаја. На крају су добијени резултати анализирани и описани.

У последњем поглављу у оквиру закључних разматрања резултати научне анализе су наративно приказани и аргументовано синтетизовани и извршена је критичка анализа и процена сакупљених информација и резултата истраживања у односу на постављена питања и хипотезе. Метод који је примењен на целокупан истраживачки рад је метод аналитичко-синтетички и метод логичке аргументације. Наведен методолошки приступ је у складу са постављеним хипотезама, дефинисаним циљевима и задацима истраживања.

3.4. Применљивост остварених резултата

Резултати истраживања спроведених у докторској дисертацији имаће широку будућу примену:

- као основа за нова научна истраживања у области урбанизма, архитектуре и просторног планирања, у оквиру проблема примене културних и креативних политика;
- као основа за нова научна истраживања у области урбане обнове малих насеља и општина;
- као база за нова научна истраживања у другим областима које се баве културним и креативним политикама;
- као основа за нова научна истраживања о типологији метода културних и креативних политика и урбане обнове;
- као полазиште за нова научна истраживања о примени културних и креативних политика у односу на локалне специфичности;
- као база за даље истраживање развоја и урбане обнове малих насеља и општина у Србији применом културних и креативних политика;
- као основа за даља истраживања и развој модела урбане обнове и његову практичну проверу;
- у контексту унапређења праксе просторног и урбанистичког планирања;
- у контексту унапређења мултидимензионалног и мултисекторског приступа у креирању и спровођењу културних и креативних политика.

3.5. Оцена достигнутих способности кандидата за самостални научни рад

Докторска дисертација указује да кандидаткиња Весне Томић влада истраживачким методама и теоријским знањима из области културних и креативних политика, урбане обнове и просторног и урбаног планирања. У дисертацији су уочене способности кандидаткиње да у комплексним процесима препозна проблем истраживања, да у односу на њега примени теоријске поставке, да у односу на њих одреди одговарајући истраживачки контекст и одабере адекватне истраживачке методе.

Праћењем рада кандидата кроз процес израде дисертације посебно су препознате способности управљања процесима и структуром истраживања. У теоријској елаборацији и аргументацији посебно су уочене способности кандидата да анализира и успоставља однос између теоријских поставки из области културних и креативних политика, као и способност

мултидимензионалног сагледавања феномена развоја насеља применом ових политика и улоге урбанистичког планирања. Посебно вредна је њена умешност да успостављена теоријска полазишта усмерава ка креирању нових метода и алата примењивих у пракси урбанистичког планирања.

На основу детаљног увида у дисертацију, стиче се уверење да кандидаткиња, осим постигнутих практичних резултата, поседује потребна знања и вештине за успешно бављење научним радом у области урбанизма и на тај начин доприноси развоју савремене урбанистичке теорије и унапређењу урбанистичке праксе.

Значајан показатељ способности кандидаткиње за самосталан научни рад су два рада из области дисертације публикована у часопису међународног значаја са посебном верификацијом, затим публикована два поглавља у монографијама међународног значаја, два рада објављена у зборницима међународних научних скупова, два рада објављена у истакнутим тематским зборницима водећег националног значаја и пет радова у зборницима скупова националног значаја.

4. ОСТВАРЕНИ НАУЧНИ ДОПРИНОС

4.1. Приказ остварених научних доприноса

Комисија сматра да докторска дисертација кандидата Весне Томић доприноси развоју научне области *архитектура и урбанизам*.

Предмет дисертације је одабран са тежњом да српској научној и стручној јавности изложи теоријски концепт који је у складу са тренутним тенденцијама развоја градова у Европи и другим развијеним земљама и земљама у развоју, примењен у контексту актуелних проблема урбо-економског развоја у Србији, где је изражен проблем депопулације мањих градова и општина. У том смислу, дисертација је допринос научном и стручном приступу проблема урбане обнове и разумевању процеса и односа у оквиру културних и креативних политика.

Остварени научни допринос у ужој научној области урбанистичког планирања је у успостављању оквира проучавања културних и креативних политика у функцији урбане обнове, њихове примене и успостављања односа према локалним обележјима. Истраживање је усмерено и на развој научно заснованог приступа који, применом дефинисаних алата, може да представља основ мултисекторског и мултидимензионалног креирања политика, изради просторних и урбанистичких планова или појединачних пројеката.

Посматрано у теоријској равни, истраживање даје целовито, комплексно сагледавање културних и креативних политика у контексту урбане обнове градова и мањих насеља и доприноси надградњом у њиховом посматрању и разумевању. Научно-теоријски допринос дисертације у области архитектуре и урбанизма јесте и преиспитивање и дефинисање типолошке класификације културних и креативних политика и алата анализе погодности за примену културних и креативних политика у урбаној обнови.

Кандидаткиња је остварио и научни допринос у методологији истраживања, јер је кроз узорно постављену структуру рада показала да је у потпуности савладала различите методе примењиве у научном раду. Посебно треба издвојити три области у којима су до изражаја дошле њене способности искусног истраживача. Прво је способност одабира и интерпретације података из извора и литературе, што јој омогућава да формира солидну подлогу на којој ће градити своје истраживање. Друго је доследна примена научних метода и темељан рад у прикупљању и обради грађе и релевантне документације везане за предмет рада, те аналитичан, прецизан и објективан приступ проблему који обрађује. Треће је јасно постављање критеријума на основу којих ће доносити своје закључке и вредновање.

Практични допринос дисертације налази се у (1) дефинисању алата анализе и структурирања културних и креативних политика, дефинисањем њихових основних обележја и (2) дефинисању алата – обрасца успостављања односа између модела и метода културних и креативних политика и обележја пројекта/ студије случаја. Концептуализација оба алата заснива се на истраживањима и критичкој анализи најсавременијих међународних урбаних студија везаних за културне и креативне политике у урбо-економском развоју градова и насеља. Вредност оба алата је у примењеном научном поступку који је резултирао њиховим дефинисањем и у могућности једноставне и широке примене.

4.2. Критичка анализа резултата истраживања

У докторској дисертацији је по први пут дефинисана методологија модела урбане обнове који се заснива на културним и креативним политикама. До сада ниједан аутор није на овакав начин повезивао препознате проблеме урбане обнове са теоријама и моделима развијаним у области културних и креативних политика, стога дефинисана методологија представља први такав резултат. У дисертацији развијена методологија модела урбане обнове представља јединствен проблемски оријентисан приступ, који интегрише сложеност културних и креативних политика и просторно и урбанистичко планирање, а све у циљу решавања препознатих проблема. Дефинисање модела урбане обнове у овом раду представља оригиналан поступак комбиновања и укрштања различитих методолошких поступака, у циљу стварања одговарајућег методолошког приступа.

Дисертација је проверена у односу на плагијаризам и оцењено је да је заступљеност неодговарајуће цитираних делова рада у минималном обиму и да је дисертација самосталан, оригиналан научни рад, који представља резултат властитог и оригиналног истраживања.

Остварени научни резултати, који припадају теоријском и методолошком доприносу су универзално примењиви и упоредиви у ужем научном контексту и поменути дисциплинама. Примењивост и могућност провере резултата истраживања произилази из примене научно признатих аналитичких метода и техника истраживања.

4.3. Верификација научних доприноса

- Tomić, V. (2019). Understanding Post-Socialist European Cities. Eds. M. Benko & K. Kissfazekas. Chance for „Creative City“ turn in Belgrade. L’ Harmattan, France. (pp. 28-43). ISBN 978-2-343-16182-2 (M13).
- Djukić, A., Tomić, V. (2009). Organizational Communication and Sustainable Development: ICTs for Mobility. Eds. A. Hallin & T. Karrbom Gustavsson, Chapter II: “ICT Instruments as Possible Support for the Equal Distribution of Population“, Section 1, Information Science Reference. (str. 19-40), ISBN: 978-1-60566-822-2 (M14).
- Tomić V., Đukić, A. (2018). Creative City: Challenging Concept. Facta Universitatis, Series: Architecture and Civil Engineering. Vol. 8, No 10, 2018, pp. 1-16, DOI: 10.2298/FUACE1 (M24).
- Tomić, V. (2013). The Creative Class – Truth or Urban Myth. Facta Universitatis, Series: Architecture and Civil Engineering, Vol. 11, No 2, 2013, (pp 179-187), DOI:10.2298/FUACE1302179T, ISSN 0354 – 4605 (M24).
- Tomić, V., Djukić, A. (2017). Creative City challenging Concept „All for One – One for All“. Places and Technologies 2017, Keeping up With Technologies in The Context of Urban and Rural Synergy. Book of Conference Proceedings, Eds. Dž. Bijedić, A. Krstić-Furundžić & M. Zečević. Sarajevo, Bosnia and Herzegovina, Jun, 8-9., (pp. 295-305), ISBN 978-9958-691-56-0 (M33).
- Tomić, V. (2017). Chances For “Creative City” Turn – Planning Belgrade. Facing Post-War Urban Heritage in Central and Eastern Europe. Book of abstracts - Doctoral conference

organised by the Department of Urban Planning and Design, Faculty of Architecture, Budapest University of Technology and Economics (BME), 6-7th October 2017, Budapest, Hungary, (pp. 60-61), ISBN 978-963-313-271-5 (M34).

- А. Ђукић, В. Томић (2004). Санирање девастираних подручја са циљем интегралног развоја региона. Поглавље у монографији: „Стратешки оквир за одрживи развој Србије“, (стр.7-13), Београд, ИАУС, ISBN: 86-80329-39-8. (M44)
- А. Ђукић, В. Томић (2001). Могући правци развоја менаџмента и маркетинга у управљању и развоју градова, Уредници: Н. Ранђеловић, М. Ралевић, Урбани менаџмент, урбани маркетинг и предузетништво (стр. 47-54), Удружење урбаниста Србије, Београд, ISBN: 86-80095-43-5. (M44)
- Томић, В. (2013). Актуелни проблеми неусаглашености закона и процедура у поступку прибављања дозвола и укњиже објеката у Србији. Међународни научно-стручни скуп, летња школа урбанизма: Нови и актуелни закони о уређењу простора и њихово спровођење. Приоритетни инвестициони програми и објекти. Уредници: В. Трифуновић, Д. Минић, З. Крејовић. Удружење урбаниста Србије, ISBN: 978-86-84275-29-7 (M63).
- Томић, В. (2007). Методолошки приступ великим развојним пројектима, на примеру ПДР привредне зоне Аутопут у Београду. Уредник Р. Богдановић, Нова урбаност, глобализација – транзиција. Инжењерска комора Србије, ISBN 978-86-907727-3-5 (M63).
- Томић, В. (2005). Могуће унапређење система и праксе урбанистичког планирања код нас. Уредници: Р. Богдановић, М. Ралевић, Зборник радова Планирање и менаџмент градова и региона (стр. 140-146), Удружење урбаниста Србије, Крушевац, ISBN 86-84275-07-1 (M63).
- Томић, В. (2001). Организација и акције локалне самоуправе у развоју делатности планирања и уређења простора. Уредници В. Шећеров, М. Пејић, Локална самоуправа у планирању и уређењу простора и насеља (стр. 343-350), Асоцијација просторних планера Србије, ID 91323148 (M63).
- Томић, В. (2000). Процесно планирање у пракси- Урбанистички пројекат комплекса манастира Светог Архиђакона Стефана у Сланцима. Уредници Р. Богдановић, Б. Стојков, Принципи и пракса одрживости у развоју насеља у Србији, књига 1 (стр. 244-252), Удружење урбаниста Србије, Београд, ID 83977996 (M63).

Докторска дисертација је успешно прошла верификацију оригиналности.

5. ЗАКЉУЧАК И ПРЕДЛОГ

На основу анализе докторске дисертације кандидата Весне Томић, Комисија констатује да је дисертација написана у складу са одобреном темом. Резултати научног истраживања у докторској дисертацији су изложени на целовит, структурално јасан, документован и логички аргументован начин. Теоријски основ дисертације и одабрани оквир научних метода одговарају постављеним хипотезама истраживања. Дисертација је произвела резултате који потврђују постављени систем хипотеза и пружа научни допринос у области архитектуре и урбанизма, као и развоју нових методологија и примени резултата истраживања у пракси. Примена оригиналних резултата се првенствено односи на нова научна истраживања у области урбанистичког планирања, урбане обнове и културних и креативних политика. Практична истраживања су усмерена на креирање методологије реализације пројектата

урбане обнове културним и креативним политикама и унапређење праксе просторног и урбанистичког планирања. Кандидаткиња је овладала различитим теоријским основама и методолошким приступима научног истраживања и показала способност да доследно спроведе самостално научно истраживање, као и да његове сегменте уобличи у научне радове које је представила радовима у међународним часописима и монографијама и учешћем на међународним конференцијама. Комисија посебно истиче научни допринос дисертације у области архитектуре и урбанизма, иновативне резултате у домену теоријског и методолошког научног доприноса и могућност примене методологије и налаза истраживања у пракси.

Имајући у виду целокупан научно-истраживачки опус кандидата, садржај докторске дисертације и оцене изнете у овом Извештају, Комисија доноси позитивно мишљење о докторској дисертацији у целини и закључује да дисертација садржи значајан допринос у области архитектуре и урбанизма, и са задовољством предлаже Научно-наставном већу Архитектонског факултета Универзитета у Београду да се докторска дисертација под називом „Културни и креативни кластери у функцији урбане обнове малих општина, на примеру општине Голубац“ кандидаткиње Весне Томић прихвати, изложи на увид јавности и упути на коначно усвајање Већу научних области техничких наука Универзитета у Београду.

У Београду, 03.06.2019. године

Чланови Комисије

др Александра Ђукић, ванредни професор, ментор
Универзитет у Београду - Архитектонски факултет

др Марија Маруна, ванредни професор
Универзитет у Београду - Архитектонски факултет

др Дејан Филиповић, редовни професор
Универзитет у Београду - Географски факултет